

Δελτίο Τύπου

“Ασφαλής” η Τουρκία, ανασφαλείς οι πρόσφυγες:

Η ουσιαστική εξέταση των αιτήσεων ασύλου είναι η μόνη ασφαλής λύση για άτομα που χρήζουν διεθνούς προστασίας.

Αθήνα, 14 Ιουνίου 2021: Με νέα ΚΥΑ που εκδόθηκε στις 7 Ιουνίου,¹ η ελληνική Πολιτεία ορίζει την Τουρκία ως «ασφαλή τρίτη χώρα» για οικογένειες, άντρες, γυναίκες και παιδιά που αιτούνται διεθνή προστασία στη χώρα μας, προερχόμενοι από πέντε χώρες,² ακόμα και με υψηλά ποσοστά αναγνώρισης διεθνούς προστασίας, όπως η Συρία, το Αφγανιστάν και η Σομαλία.³ Με αυτή την απόφαση πρακτικά παγιώνεται η πολιτική αποποίησης της ευθύνης προστασίας των προσφύγων στην Ευρώπη, ακόμη και των ασυνόδευτων παιδιών,⁴ στο πλαίσιο που τέθηκε ήδη από την εφαρμογή της Κοινής Δήλωσης ΕΕ-Τουρκίας, το Μάρτιο του 2016.

Επισημαίνεται ότι η πολιτική αυτή έχει επί χρόνια μετατρέψει τα ελληνικά νησιά σε τόπο εγκλωβισμού χιλιάδων κατατρεγμένων και διωγμένων, με στόχο τη διευκόλυνση της επιστροφής τους σε τρίτες χώρες. Έχει δε γεννήσει ευρωπαϊκά σύμβολα ντροπής, όπως η Μόρια. Ωστόσο η λύση δεν μπορεί να είναι η επιστροφή εκτοπισμένων ατόμων στην Τουρκία. Η Τουρκία δεν παρέχει την διεθνή προστασία της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 σε άτομα που αιτούνται διεθνή προστασία προερχόμενα από μη Ευρωπαϊκές χώρες, ενώ από το Μάρτιο του 2021 ανακοίνωσε ότι αποχωρεί από τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης και ως εκ τούτου δεν θα προστατεύει πλέον τα θύματα έμφυλης βίας, που κινδυνεύουν σε περίπτωση επιστροφής από την Ελλάδα, βάσει της νέας ΚΥΑ. Τονίζεται, δε, πως σειρά αναφορών έχουν ανά τα χρόνια κρούσει τον κώδωνα του κινδύνου για επαναπροωθήσεις προσφύγων από την Τουρκία, ακόμη και προς εμπόλεμες ζώνες της Συρίας.⁵ Περαιτέρω, η έννοια της ασφαλούς τρίτης χώρας προϋποθέτει την ύπαρξη ουσιαστικού συνδέσμου του αιτούντα άσυλο με τη χώρα αυτή και τη συναίνεση της τρίτης χώρας, προκειμένου να είναι εφικτή η επιστροφή του ατόμου. Αμφότερες οι προϋποθέσεις στην περίπτωση της Τουρκίας δεν συντρέχουν.

Η απόφαση περί της Τουρκίας ως ασφαλούς τρίτης χώρας θα πρέπει να ανακληθεί για τους λόγους που αναφέρθηκαν. Έρχεται δε σε καιρό που, ήδη από τον Μάρτιο του 2020, η Τουρκία δεν δέχεται την επιστροφή προσφύγων και αιτούντων άσυλο από την Ελλάδα, όπως, εξάλλου, έχει επισημανθεί από το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.⁶ Αυτό έχει ήδη οδηγήσει πρόσφυγες, των οποίων τα αιτήματα έχουν απορριφθεί ως απαράδεκτα, κατ’ εφαρμογή της έννοιας της «ασφαλούς τρίτης χώρας», σε ένα καθεστώς νομικής αβεβαιότητας, κοινωνικού αποκλεισμού, οικονομικής εξουθένωσης, αστεγίας, αλλά ακόμη και παρατεταμένης κράτησης στη χώρα μας, η οποία κινδυνεύει να μετατραπεί σε φυλακή.⁷ Η εφαρμογή της ΚΥΑ θα εξωθήσει ακόμη περισσότερα άτομα στην ίδια κατάσταση.

Μάλιστα, όπως έχει επισημανθεί σε σχετικές παρεμβάσεις του Συνηγόρου του Πολίτη, αλλά και πιο πρόσφατα από την Επίτροπο Εσωτερικών και Μετανάστευσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,⁸ σε αυτές τις περιπτώσεις θα πρέπει να δοθεί εκ νέου πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου, στην οποία θα πρέπει να εξετασθεί η ουσία των αιτημάτων, κατ’ εφαρμογή του ενωσιακού και εθνικού δικαίου.⁹

Σε πλήρη σύμπνοια με το πνεύμα πρόσφατης ανακοίνωσης της Υπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες,¹⁰ οι οργανώσεις μας επισημαίνουν πως «η “εξωτερικοποίηση” είναι απλώς ένας τρόπος να μετατοπίζονται οι ευθύνες [...] και να παρακάμπτονται οι διεθνείς υποχρεώσεις»

Δελτίο Τύπου

και καλούν για μια ακόμη φορά τις ελληνικές και ευρωπαϊκές αρχές να σεβαστούν την ευθύνη προστασίας των προσφύγων, ώστε να αποφευχθεί και η περαιτέρω διολίσθηση του ευρωπαϊκού κεκτημένου για το άσυλο και των θεμελιωδών αρχών και αξιών προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Προς αυτό το σκοπό, καλούμε την ελληνική Πολιτεία να ανακαλέσει την από 7 Ιουνίου ΚΥΑ.

Οι υπογράφουσες οργανώσεις

Action for education
Αλληλεγγύη Λέσβου
ΑΡΣΙΣ – Κοινωνική Οργάνωση Υποστήριξης Νέων
Better Days
Γιατροί του Κόσμου – Ελλάδα
Δανικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (DRC)
Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού
Δίκτυο Κοινωνικής Υποστήριξης Προσφύγων και Μεταναστών
ECHO100PLUS
ΕΛΙΞ
Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΛΕΔΑ)
Ελληνικό Παρατηρητήριο των Συμφωνιών του Ελσίνκι
Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ)
Ελληνικό Φόρουμ Μεταναστών
Ελληνικό Φόρουμ Προσφύγων
Equal Rights Beyond Borders
Europe Must Act
European Lawyers in Lesvos (ELIL)
Fenix - Humanitarian Legal Aid
HumanRights360
Human Rights Legal Project
International Rescue Committee (IRC)
INTERSOS
INTERSOS Hellas
Ίριδα - Κέντρο Γυναικών
Κέντρο Διοτίμα
Legal Centre Lesvos
Lighthouse Relief
ΜΕΤΑδραση - Δράση για την Μετανάστευση και την Ανάπτυξη
Mobile Info Team (MIT)
Odyssea
Πρωτοβουλία για τα Δικαιώματα των Κρατουμένων
Refugees International
Refugee Law Clinic Berlin
Refugee Legal Support (RLS)
Refugee Rights Europe (RRE)
Samos Volunteers
SolidarityNow
Still I Rise
Terre des hommes Hellas
Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο (RSA)

Δελτίο Τύπου

¹ Κοινή Υπουργική Απόφαση Αριθμ. 42799/2021 ΦΕΚ 2425/Β/7-6-2021.

² Συγκεκριμένα τη Συρία, το Αφγανιστάν, τη Σομαλία, το Πακιστάν και το Μπαγκλαντές.

³ Ενδεικτικά, για το 2020, το ποσοστό θετικών αποφάσεων που εξέδωσε η Υπηρεσία Ασύλου για αιτούντες και αιτούσες άσυλο από τη Σομαλία ήταν 94,1%, από τη Συρία 91,6% και από το Αφγανιστάν 66,2%. RSA, «Στατιστικά στοιχεία για το σύστημα ασύλου το 2020», 11 Φεβρουαρίου 2021, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3wenF3R>.

⁴ Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στατιστικά του ΕΚΚΑ, το 68% των ασυνόδευτων παιδιών που έχουν εντοπιστεί στην Ελλάδα προέρχονται από τη Συρία, το Αφγανιστάν και το Πακιστάν. Συνεπώς και σε κάθε περίπτωση η εφαρμογή της ΚΥΑ δεν συνάδει με την αρχή του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού και τις προστατευτικές διατάξεις που προβλέπει η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Για τα τελευταία διαθέσιμα στατιστικά, βλ. ΕΚΚΑ, *Επικαιροποιημένη κατάσταση: Ασυνόδευτα Ανήλικα (Α.Α.) στην Ελλάδα*, 15 Μαΐου 2021, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3zlsla0>.

⁵ Μεταξύ άλλων: EASO, *Syria Situation of returnees from abroad: Country of Origin Information*, Ιούνιος 2021, διαθέσιμο στα αγγλικά στο: <https://bit.ly/3weoZUn>, σσ. 12-13; AIDA, *Country Report Turkey (May 2021 update)*, 31 Μαΐου 2021, διαθέσιμο στα αγγλικά στο: <https://bit.ly/3gfnvzr>; DW, “Amnesty: Turkey forced Syrian refugees back into war zone”, 25 Οκτωβρίου 2019, διαθέσιμο στα αγγλικά στο: <https://bit.ly/3pAOp3>; ECRE, “Human Rights Watch report: push backs of Syrian refugees by Turkey”, 30 Μαρτίου 2018, διαθέσιμο στα αγγλικά στο: <https://bit.ly/2T43Xsk>; Human Rights Watch, “Turkey: Syrians Pushed Back at the Border”, 23 Νοεμβρίου 2015, διαθέσιμο στα αγγλικά στο: <https://bit.ly/3x2tPUA>.

⁶ Μεταξύ άλλων: Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, «Αίτημα Ελλάδος προς ΕΕ για την άμεση επιστροφή 1.450 αλλοδαπών βάσει της Κοινής Δήλωσης ΕΕ-Τουρκίας», 14 Ιανουαρίου 2021, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3izPzma>; European Commission, *Commission Staff Working Document: Turkey 2020 Report*, 6 Οκτωβρίου 2020, διαθέσιμο στα αγγλικά στο: <https://bit.ly/3xgt4aK>, σ. 48.

⁷ Επισημαίνεται πως η πλειοψηφία (65,8%) των αιτήσεων διεθνούς προστασίας που υποβλήθηκαν το 2020 στη χώρα μας αφορούσαν αιτούντες και αιτούσες άσυλο από τις 5 χώρες που προβλέπει η ΚΥΑ. Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, *Ετήσιο Ενημερωτικό Σημείωμα 2020*, 19 Ιανουαρίου 2021, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3wfcgfi>, σ.13.

⁸ EN P-000604/2021, Answer given by Ms Johansson on behalf of the European Commission (1.6.2021), διαθέσιμο στα αγγλικά στο: <https://bit.ly/3cuwEGb>.

⁹ Άρθρο 38, παρ. 4 Οδηγίας 2013/32/ΕΕ για τις διαδικασίες ασύλου, άρθρο 86, παρ. 5 Ν 4636/2019.

¹⁰ Υ.Α. ΟΠΕ για τους Πρόσφυγες, «Η Ύπατη Αρμοστεία προειδοποιεί κατά της «εξωτερικής ανάθεσης» της διαδικασίας ασύλου, ζητά τον επιμερισμό και όχι τη μετατόπιση της ευθύνης για τους πρόσφυγες», 19 Μαΐου 2021, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3v7EgEN>.